

Toegankelijke jeugdhulp

Nog veel werk aan de winkel

JAN NAERT

'Het zijn niet de jongeren die naar de jeugdhulp moeten komen, maar het is de jeugdhulp die naar de jongeren moet gaan.'

Er is iets aan de hand met de toegang tot de jeugdhulp in Vlaanderen. Dat is geen nieuwe vaststelling. Ooit was dit één van de redenen om met integrale jeugdhulp van start te gaan. Toch merken we vanuit het jeugdwelzijnswerk op dat vlak weinig verandering sinds de komst van deze beleidsvernieuwing. Daarom willen we een analyse maken van het probleem en een aantal aanbevelingen formuleren om de toegang tot de jeugdhulp te verbreden. Die vertrekken vanuit signalen en vaststellingen in het jeugdwelzijnswerk. VZW Jong is een organisatie die zorgt voor een aanbod van zinvolle vrijetijdsbesteding aan kinderen en jongeren uit de Gentse aandachtswijken. Vanuit deze positie engageert VZW Jong zich tot het inbrengen van de stem van kinderen en jongeren in het proces van integrale jeugdhulp. Een groot deel van de jongeren die bereikt worden door VZW Jong zitten met veel vragen waarop ze geen antwoord krijgen. De bestaande dienstverlening blijkt niet afgestemd op deze jongeren. Te vaak staan ze nog voor gesloten deuren. VZW jong probeert deze kloof te overbruggen.

JEUGDHULP BLIJFT VERKOKERD

Ondanks 10 jaar integrale jeugdhulp, blijft de verkokering meer dan ooit overeind. De afstemming van het aanbod op de vraag van jongeren blijft een pijnpunt. Een sterke sectorale sturing van het aanbod werkt dit in de hand. Het beleid bijt zich vast in instrumenten en methoden die eerder het omgekeerde in de hand werken. Zo werken de pogingen om jeugdhulp te vatten in modules en typemodules verkokerend omdat het enkel focust op het bestaande aanbod. Impliciet wordt gesteld dat het mogelijk is om het zorgaanbod voor te stellen in onderdelen en pakketjes. Maar in deze hak- en plak oefening wordt voorbij gegaan aan de vraag van de cliënt. Vraaggestuurd werken? Nooit van gehoord. Logisch dus dat onvoldoende ingespeeld wordt op de vragen van kinderen en jongeren: het systeem is niet open en flexibel genoeg om echt te luisteren naar hun vragen.

Integrale jeugdhulp, maar ook de sectoren, vertrekken vanuit een sterke beheersingsgedachte. We kunnen dit vergelijken met een apotheekkast: voor elke klacht bestaat er wel een pilletje. Er worden steeds nieuwe pilletjes, lees: hulpverleningsvormen, gefabriceerd om tegemoet te komen aan de specifieke diagnoses die experts opstellen. Via hun intake bepalen ze of en wanneer de cliënt toegang krijgt tot een vooraf bepaald aanbod. Zo'n organi-

satie van de zorg legt de basis voor uitval, bijvoorbeeld voor mensen die geen ‘passende’ vragen stellen. Dat de zorg haar organisatie zo sterk in eigen handen neemt, toont haar onzekerheid en kwetsbaarheid. Want geen mens die weet wat het wezen van hulpverlening nu eigenlijk inhoudt. We schermen liever af dat we maar moeilijk greep krijgen op de identiteit en finaliteit van onze job. Nochtans lijkt het allemaal zo moeilijk niet. Want als we die vraag stellen aan hulpverleners en cliënten, komen steeds dezelfde zaken op de voorgrond: iemand helpen, een goede band opbouwen, vertrouwen en steun geven. Hoe komt dan dat die woorden zo weinig terugkomen in het verhaal van integrale jeugdhulp?

VERGETEN PARTNERS

Misschien heeft de jeugdhulpverlening zichzelf in nesten gewerkt door bepaalde partners buiten spel te zetten. Integrale jeugdhulp werd gestart vanuit de zes grote sectoren: Kind en Gezin, Algemeen Welzijnswerk, Geestelijke Gezondheidszorg, Centra voor Leerlingenbegeleiding, Bijzondere Jeugdbijstand, Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, later aangevuld met de Centra voor Integrale Gezinszorg. Hoewel dit de indruk geeft van volledigheid, bestaan er in het maatschappelijk werkveld veel meer initiatieven die in contact komen met kinderen en jongeren die hulpvragen stellen. We denken hier bijvoorbeeld aan het jeugdwerkzijnsmerk en straathoekwerk. Toch werden ze niet betrokken bij dit proces simpelweg omdat deze werkvormen niet beschouwd worden als ‘echte’ hulpverlening. Ze worden gepositioneerd in een zogenaamd ‘voorveld’. Dat is een vreemde hypothese want in dit voorveld duiken wel degelijk hulpvragen op die in de reguliere eerstelijnszorg onbeantwoord blijven. En dus wordt er ook in dat ‘voorveld’ expertise ontwikkeld om ermee om te gaan. M.a.w. er wordt echt geluisterd naar de verhalen, bekommernissen en vragen van de bereikte kinderen en jongeren.

*Want geen mens die weet wat
het wezen van hulpverlening
nu eigenlijk inhoudt.*

Het voorveld probeert deze onbeantwoorde vragen niet alleen naar best vermogen aan te pakken, maar signaleert deze tekorten ook in de richting van het middenveld en het beleid. Toch verandert er niet veel. Integendeel, niet de structuren worden verant-

woordelijk geacht voor de onbeantwoorde vragen maar wel de jongeren zelf. Als de hulpvrager de weg niet vindt naar de juiste hulp, dan is dat z'n eigen verantwoordelijk-

heid. Dit individuele schuldmodel is de oorzaak van een stilstaan op verschillende gebieden (Vranken, 2006). Want indien de oorzaak niet toegeschreven wordt aan de organisatie van de zorg is er ook geen reden om deze te veranderen. Verder wordt er niet geïnvesteerd in de relatie tussen de jongere en de hulpverlener of ruimer tussen gezinnen en de hulpverlener. Steeds meer bedient het veld zich van een professioneel jargon, een methodiekenboek en kwaliteitsprocedures. Hierbij is de hulpvrager geen gelijke meer in een proces dat gezamenlijk op gang komt door het creëren van een vertrouwensrelatie. Die complexe interactie wordt gereduceerd tot een probleem waarvoor de expert een oplossing moet bedenken. Het pleit de samenleving en haar voorzieningen opnieuw vrij van enige verantwoordelijkheid. Dit uit zich bijvoorbeeld in de exponentiële groei van medische diagnostiek (zie ook Verhaeghe, 2009). Integrale jeugdhulp schuift zich in deze ontwikkeling in. Daardoor biedt ze nog steeds geen meerwaarde voor de jongeren die zich op dit ‘voorveld’ bevinden. In essentie verandert er voor deze jongeren niets. Of nog erger: er komen steeds meer soorten interventies waarin steeds minder hulpvragers terecht kunnen.

WIE STUURT DE HULP?

Hulpverleners geven aan over te weinig vrije bewegingsruimte te beschikken. Er is sprake van een verregaande bureaucrativering van de zorg. Verslagen schrijven wordt een doel op zich en heeft niets meer te maken met het in contact komen met kinderen en jongeren. Het teruggrijpen naar managementsystemen die niet stroken met de aard en de

essentie van jeugdhulp, werkt dit in de hand (Roose, 2005). Zo'n aanpak verengt de ruimte om zoekend te handelen. Maar in een hulpverleningsrelatie kunnen toch niet alle doelstellingen en resultaten vooraf vastgelegd worden? Daar tegenover staan steeds verdergaande meetsystemen die vooral focussen op outputvariabelen en te weinig op procesvariabelen. 'Criteria die met andere woorden sterk verwijzen naar een doelmatigheidsideaal dat weinig zegt over kwaliteit en zinvolheid van de hulp zoals de jongeren die ervaren' (Roose, 2005). Er is dan ook geen tijd meer om echt elkaar te ontmoeten en om te luisteren naar het verhaal van de kinderen en jongeren.

Maar in een hulpverleningsrelatie kunnen toch niet alle doelstellingen en resultaten vooraf vastgelegd worden?

Die drang naar efficiëntie en effectiviteit staat haaks op het maatwerk dat nodig is. Hierbij is de maatschappelijke context richtinggevend. Indien enkel het direct resultaat telt en niet het proces achter de aanpak van dieperliggende problemen, dan versmalt hulpverlening tot een productieproces. Dat dit ingaat tegen de essentie van hulpverlening wordt bevestigd door het stijgend aantal jongeren die hulp weigert of niet aan hulpverlening geraakt. Dat komt niet alleen door een gebrekkige toegang van de jeugdhulp maar ook door een interne organisatielogica die uitval teweegbrengt. Dat wordt ook bevestigd door de knelpunt dossiers. Vaak gaat het hier om heel ernstige problemen. Het zijn de verhalen van de dubbele en driedubbele diagnose, waar de hoeveelheid diagnostiek symptomatisch is voor de onmacht van het hulpverlenende systeem. De dossiers blijven liggen omdat geen enkele voorziening een gepast aanbod kan leveren. We twijfelen hierbij niet aan de moeilijkheidsgraad van dergelijke 'dossiers'. Maar ondertussen worden deze dossiers, en dus mensen, door iedereen gemedan als de pest. Deze personen of gezinnen hebben nochtans dringend hulp en ondersteuning nodig. Ook dit doet vragen rijzen over de beleidsvoering rond de jeugdzorg. Het gaat over de inzet van middelen maar ook over de organisatie van de zorg op

zich. De decretale verankering van de Vlaamse zorgsectoren biedt het voordeel van stabiliteit. Maar zo'n autonome sectorale machtsstructuren kunnen ook leiden tot immobilisme, overstructurering en bureaucrativering van de zorg. De zorg wordt dan aangestuurd vanuit een systeem en niet vanuit de cliënt. Je kan niet meer afwijken, zoeken en ingaan op de werkelijke vraag. Zowel hulpverlener als cliënt moeten vooraf aangeven wat ze kunnen leveren. Maar laat dit nu net een aspect zijn dat in de hulpverlening moeilijk vast te leggen is. Beleidsmatig kan best snel bekeken worden hoe er een fundamenteel andere aansturing, ondersteuning en evaluatie van zorg georganiseerd kan worden.

NOOD AAN PREVENTIE

Een eenzijdige oplossing, zonder het fundamenteel in vraag stellen van structurele oorzaken, zal blijven steken in 'nog meer van hetzelfde'. Een aantal kinderen en jongeren wordt dan wel geholpen maar een veel groter aantal krijgt geen toegang tot hulp. Een deel daarvan eindigt dan in een repressiever systeem. Dat daar de zaak niet rooskleuriger wordt, blijkt niet alleen uit de vele ervaringen van jongeren die we kennen in het jeugdwerk maar ook uit onderzoek. Een repressief aanbod levert weinig resultaat op. Achterliggende problemen waar jongeren mee te kampen hebben, blijven onaangeroerd. Toch grijpt de samenleving steeds meer naar zo'n repressieve interventies. En dat is niet altijd nodig. Zo ontkracht onderzoek dat het hier gaat over 'gevaarlijke' jongeren met een criminele carrière. Integendeel, meer dan de helft van de jongeren zijn personen die voor het eerst in aanmerkingen komen met het gerecht (Christiaens, 2008).

Sinds het rapport Van San (2002) is er een maatschappelijke tendens om risico's op crimineel gedrag toe te wijzen aan specifieke groepen zoals allochtonen. Maar ook die stelling wordt door recent onderzoek ontkracht: jeugddelinquentie heeft veel meer te maken met sociaal-economische factoren

(Hooghe, 2010). Bovendien wordt te vaak pas gereageerd als jongeren het echt te bont maken. De maatschappelijke reactiesnelheid op overlast van kinderen en jongeren is veel groter geworden, terwijl er tegelijk minder kansen liggen om eenvoudige dienst – en hulpverleningsvragen te stellen. ‘Kleine’ vragen en ‘eerste’ signalen blijven te lang onbeantwoord en dreigen te escaleren (Verhellen, 1994). Uit de verhalen van jongeren blijkt dat ze ontgoocheld zijn door deze ervaringen en dat ze daardoor moeilijk tot een hulpvraag komen. Onderzoek wijst uit dat het net die maatschappelijk kwetsbare jongeren zijn die vaker met het repressief controlerende aanbod in aanraking komen (Vettenburg & Walgrave, 2009). Dit alles doet ons besluiten dat er meer en beter preventief aanbod nodig is, dat voor iedereen – dus ook voor de meest kwetsbare groepen – toegankelijk is.

NAAR EEN ANDERE ZORG

Integrale jeugdhulp zit dus nog niet op het juiste spoor. Men klampt zich vast aan een aantal principes die een fundamentele oplossing in de weg staan. Indien er niet losgekomen wordt van het lineaire denken over zorg (hulpvraag – rechtstreekse zorg – toegangspoort – niet rechtstreekse zorg) is het risico reëel dat de organisatie ervan zal leiden tot minder zorgzame hulpverlening. We moeten naar een fundamenteel andere visie op zorg, waarbij niet vertrokken wordt vanuit een ‘wetende’, maar vanuit een ‘zoekende’ hulpverlening (Roose, 2005). Er zijn voorbeelden op microniveau die interessante inzichten opleveren. Deze ‘goede praktijken’ situeren zich vaak in de marge van de reguliere jeugdhulp. Aan de hand van de methodiek trajectbegeleiding die we binnen het jeugdwelzijnswerk implementeren, willen we hier ingaan op een aantal essentiële thema’s bij het hulp bieden aan kwetsbare jongeren. We formuleren enkele aanbevelingen die we als een meerwaarde ervaren vanuit de praktijk van het jeugdwelzijnswerk. We implementeren een methodiek gebaseerd op de vertrouwensrelatie tussen be-

Men klampt zich vast aan een aantal principes die een fundamentele oplossing in de weg staan.

geleider en jongere. De bedenking hierbij is dat dit vooral een antwoord biedt op één van de hierboven vermelde problemen: de toegang tot jeugdhulp.

Één van de belangrijke kenmerken van trajectbegeleiding binnen VZW Jong is de sterke binding van de trajectbegeleiders met de jongeren, hun context en hun leefwereld. De trajectbegeleiders zijn verankerd met de buurt waarin ze werken. Het is de taak van de trajectbegeleider om in de leefwereld van jongeren actief te zijn. VZW Jong realiseert dit door deel te nemen aan het aanbod in het jeugdhuis. De trajectbegeleider is aanwezig bij instuiven en activiteiten. Zo leert hij de jongeren kennen. Hij is ook aanwezig in de wijk. Door zijn outreachende en actieve benadering bereikt de trajectbegeleider ook jongeren buiten de instuifmomenten, bijvoorbeeld op speelpleintjes. Mits instemming van de jongere, bouwt hij een relatie op met ouders, broers of zussen en derden. Tot slot werkt hij samen met wijkgebonden organisaties die relevant zijn voor jongeren zoals scholen en sportclubs. Door de sterke banden met de buurt ontstaat er een sterk mandaat voor de trajectbegeleider die daar actief is. De buurt kent de trajectbegeleider en de kinderen en jongeren kennen hem of haar. Dit biedt de ruimte om vanuit een niet bedreigende positie open te staan voor de hulpvragen. Zo wordt er vertrouwen opgebouwd.

KWETSBAAR VERTROUWEN

Door de aanwezigheid in en rond het jeugdhuis ontstaan banden met de bereikte jongeren. Er is sprake van wederzijds respect. Dit blijkt onder andere in het talrijke kansen geven, luisteren naar jongeren en inspraak geven. Tijdens de openingsmomenten en activiteiten stellen jongeren vragen aan jeugdwerkers en aan trajectbegeleiders. Door in te gaan op die vragen groeit het vertrouwen bij jongeren. Hierdoor ontstaan openingen om eventuele onderliggende en meer diepgaande problemen te bespreken en oplossingen te zoeken, samen met en op het tempo van de jongere. Het tempo van

de jongere is een belangrijk gegeven. Kinderen en jongeren in kwetsbare posities hebben vaak al onaangename ervaringen achter de rug. Ze komen, vaker dan andere kinderen en jongeren, in contact met de negatieve effecten van de maatschappij (Vettenburg, 2008). We denken hier bijvoorbeeld aan de grote schooluitval, minder goede wooncondities en minder toegang tot reguliere tewerkstelling. Door het fenomeen van maatschappelijke kwetsbaarheid is hun vertrouwen in onder andere de hulpverlening vaak fundamenteel geschonden. Bovendien is het systeem op zich voor hen vaak bedreigend. Daarom vergt het wel enige tijd en ruimte om opnieuw vertrouwen te laten groeien. In dit opzicht staat de band en het vertrouwen van de jongere voorop. Het contact hoeft op zich niet instrumenteel te leiden tot een hulpvraag. We zijn er van overtuigd dat die banden met jongeren op zich positief werken.

Vanuit dit vertrouwen ontstaat er een mandaat om te handelen. Dit handelen wordt volledig gestuurd door de jongere zelf. Uiteraard wordt er door de begeleider aangebracht wat de mogelijke gevolgen zijn van de gemaakte keuze. Maar de fundamentele sturing van het traject ligt bij de jongeren zelf. Indien een jongere een probleem aankaart, maar niet wil dat hierop een interventie volgt, wordt er samen met de jongere bekeken wat er kan en niet kan in het kader van een begeleiding. Maar wat dan in geval van ernstige probleemsituaties, waar de jongere of zijn gezin niet inzien dat bepaalde hulp noodzakelijk is? Het consequent handelen vanuit het mandaat van de cliënt, legt dan inderdaad een beperking op aan de begeleiding. De nodige informatie en de grenzen van het aanbod worden hierbij aangegeven. Zo kan in situaties waar de integriteit van een kind of jongere geschonden wordt, het team trajectbegeleiding samen met de staf van VZW Jong beslissen om zonder mandaat toch tussen te komen.

AANWEZIGHEID IS ESSENTIEEL

In onze werking is de trajectbegeleider in eerste instantie ook een begeleider of opvoeder. Dit betekent dat hij in de eerste plaats de jongeren kan leren kennen en hier tijd voor heeft. Door deel te nemen aan het aanbod van de werking zorgt dit ervoor dat de trajectbegeleider vlot aanspreekbaar is. Deze begeleider bekijkt samen met de jongeren hun situatie. Dit betekent niet dat de trajectbegeleider zo maar zal afwachten. Indien er signalen zijn dat er iets aan de hand is met de jongere, zal de trajectbegeleider actief naar de jongere toestappen en het vertrouwen gebruiken om in gesprek te gaan. Het vertrekpunt is po-

De sterktes van de jongeren vormen het vertrekpunt om antwoorden te zoeken op hun eigen hulpvragen.

sitief: er wordt gestart vanuit de aanwezige competenties en sterktes van de jongere en zijn omgeving. De 'problematiserende blik' wordt verschoven naar 'ruime contextgebonden competenties'. De trajectbegeleider bekijkt de jongere als een compleet persoon en niet vanuit het hebben van één of meerdere problemen. Vertrekken vanuit de competenties van jongeren houdt in dat de jongeren niet voortdurend gestigmatiseerd worden. Op die manier ontstaat bij hen motivatie om samen aan het 'probleem' te werken. Vertrekken vanuit een positieve houding staat confronterend werken echter niet in de weg. De trajectbegeleider is in eerste instantie begeleider en opvoeder. Hij past zijn begeleidingsstijl aan ten opzichte van de mentale leeftijd van het kind of de jongere. Hij zorgt voor een zorgzame en warme houding tegenover jongeren maar indien zij zich niet gedragen zal de trajectbegeleider daar op afgrenzen.

Trajectbegeleiding biedt een kader en enkele uitgangspunten. Hierbij is de eigen kracht van jongeren richtinggevend. De sterktes van de jongeren vormen het vertrekpunt om antwoorden te zoeken op hun eigen hulpvragen (Saleebey, 2002). Door de open houding van de trajectbegeleider kan er ingegaan worden op een grote verscheidenheid van vragen. Het scala van hulpvragen is dus heel divers. Het kan gaan over verschillende problemen op di-

verse levensgebieden. Soms worden die onderweg pas duidelijk. Wat primeert is de sturing van het proces door de jongeren zelf. Dit is essentieel en wordt door hen aangegeven als motiverend (Naert, 2008). Dit is niet nieuw. Want het succes van een behandeling hangt vooral af van de therapeutische verhouding en de mate waarin de cliënt actief kan deelnemen aan het proces. Hoewel we met de trajectbegeleiding moeilijk over een ‘behandeling’ kunnen spreken, zijn deze twee aspecten van wezenlijk belang bij een ondersteuningstraject. Hierbij wordt er zoekend gewerkt met inhoud die aangebracht worden door de jongeren zelf. Bij deze veronderstelling is het nodig om flexibele handelingsruimte te bieden aan de trajectbegeleiders. Het is in een zekere onvoorspelbaarheid dat de begeleider ruimte krijgt om samen met de jongere op zoek te gaan naar zinvol handelen. Om te vermijden dat dit handelen ontspoord in een willekeurig handelen, worden de trajectbegeleiders in grote mate ondersteund door het team en de teamcoördinator. Dit biedt op zich geen vaststaande antwoorden maar een ruimere blik op de complexe zaken. Om een werkbaar kader te bieden voor de trajectbegeleiders zijn er wekelijks casusbesprekingen met het team. De jongeren zijn altijd op de hoogte dat dit gebeurt.

Het is aan de partners van integrale jeugdhulp om zich nog meer in te zetten op de echte vraag van kinderen en jongeren.

TEAMWERK EN COACHING

Om zo te kunnen werken, moet er voldoende mankracht ingezet worden, rekening houdend met een respectvolle visie op de jongeren en hun leefwereld. Wat boeit hen? Waar bewegen jongeren zich? Wat zijn hun visies op maatschappelijke thema's? Het is niet de bedoeling dat hulpverleners hun eigen interesses, maatschappijvisies en leefwereld gaan opdringen. De houding en attitude van de trajectbegeleider als coach, begeleider, opvoeder en vertrouwensfiguur is essentieel. Door de sterke nadruk op een open structuur is het belangrijk voldoende ruimte te voorzien voor teamoverleg en individuele coaching. Zo kunnen zaken afgetoetst worden en

nieuwe inhoud of noden besproken worden. Naast het voorzien van een laagdrempelig hulpaanbod is het vanuit onze visie noodzakelijk om te blijven werken aan structuren. Vanuit de verhalen van jongeren weten we dat dit de reden is waarom veel jongeren niet terecht komen bij de gepaste hulpverlening. Er dient in de reguliere jeugdhulp nagedacht te worden over de principes voor een degelijk onthaal.

Het ongedwongen ingaan op individuele vragen van kinderen en jongeren in heel ruime zin hoort essentieel tot jeugdhulp. In het ‘echt contacten’ leggen met de kinderen en jongeren schuilt een belangrijke meerwaarde. Indien we merken dat veel dienstverlening niet tot bij de kinderen en jongeren

geraakt dan is dit ons eerste werkpunt. We denken hier aan eenvoudige interventies op maat van de jongeren. Het aanbod en de aanbieders moeten daarom op een laagdrempelige wijze geïn-

stalleerd worden. Het zijn niet de jongeren die naar de jeugdhulp moeten komen, maar het is de jeugdhulp die naar de jongeren moet gaan. Dit gebeurt best in een denkproces waar ook de visie op jeugdhulp een andere wending krijgt. We volgen hier het uitgangspunt van Roose (2005) die stelt dat de jeugdhulp geïnspireerd moet worden door het rechtendiscours. Niet vanuit een strakke, instrumentele implementatie hiervan maar met bijzondere aandacht voor een recht op zorg en een recht op behoud van autonomie en inspraak in die zorg. We vragen ons hierbij af of de hierboven vernoemde knelpunten voldoende aangepakt worden via het project integrale jeugdhulp. Velen erkennen wel een aantal fundamentele problemen in de jeugdhulp, maar de vraag naar wegen om die op te lossen belanden te vaak op een doodlopend spoor. Bovendien is het vanuit de hulpverlening niet duidelijk hoe beheersend het hulpverlenende systeem overkomt op kinderen en jongeren in kwetsbare posities.

VASTGEROESTE STRUCTUREN LOSWRIKKEN

Het is nogal 'gemakkelijk' om alle zonden van de wereld op integrale jeugdhulp te steken. De sectoren gedragen zich in dit proces dubbelzinnig. Hoewel het credo van de 'cliënten' daar telkens opnieuw op de voorgrond treedt, wordt dit moeiteloos terug gelost wanneer het over het beschermen van het eigen territorium gaat. Het project integrale jeugdhulp is een makkelijke zondebok. Tevens kent het project een aantal positieve evoluties. We denken hierbij vooral aan de sterke meerwaarde die het project biedt voor de onderlinge communicatie tussen de zorgsectoren. Anderzijds genereert het initieel opstarten van het project en de acties die daarbij horen vaak een weerstand bij voorzieningen en veldwerkers. Dit komt omdat een aantal zaken de indruk geven te gaan over het niet functioneren van de individuele hulpverleners. We zijn er van overtuigd dat het dikwijls de organisatievormen en structuren zijn die verhinderen dat hulpverleners echt vraaggestuurd werken vanuit een goede participatieve basishouding. De hulpverleners hebben hierbij de opdracht om structuren in vraag te stellen die hen verhinderen op een behoorlijke manier hun werk te doen. In die zin volgen we Van der Lans wanneer hij stelt dat hulpverleners de zaak moeten ontregelen indien nodig (Van Der Lans, 2009).

De toegang tot dienst- en hulpverlening is een recht. Het is een morele opdracht om het systeem af te stemmen op de meest kwetsbare kinderen en jongeren. Geen kind of jongere mag verstoken blijven van basisrechten. Toch stellen we vast dat sommige kinderen en jongeren minder toegang hebben tot die zogenaamde grondrechten. We verwijzen naar de aanbevelingen die in dit kader werden geformuleerd door de kinderrechtencoalitie Vlaanderen VZW. Deze kwamen tot stand in het teken van het jaar van de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting (Kinderrechtenforum, 2010). Het is aan de partners van integrale jeugdhulp om zich nog meer in te zetten op de echte vraag van kinderen en jongeren, door onder andere meer het centrale aanknooppunt te zijn voor verschillende acties. In die zin zou integrale jeugdhulp nog meer vastgeroeste structuren moeten loswrikken. We pleiten voor een jeugdhulp die geen GPS vereist voor de jongeren om in het wegennet van de jeugdhulp hun weg te vinden. De jeugdhulp moet terug naar 'het gewone' en weg van het medisch diagnostische deskundighedsdiscours. Misschien is de jeugdhulp toe aan een herbronning en een herstel van het gewone leven?

Jan Naert is beleidsmedewerker van VZW Jong. Reageren kan via jan.naert@vzwjong.be.

Verwijzingen

- Kinderrechtencoalitie (2010), *Kinderen en jongeren in armoede, Kinderrechtenforum 7. Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, november 2010.*
- Naert, J. (2008), *Trajectbegeleiding in het jeugdwereldzorg, Jong, Gent.*
- Saleebey, D (2002), *The Strengths Perspective in Social Work Practice (3rd Edition), University of Kansas, New York, Allyn & Bacon.*
- Desair, K. en Van Holen, F. (2009), *Integrale jeugdhulp tussen droom en daad, Alert, 8, 40-45.*
- Roose, R. (2010), in *Kritiek en sociaal werk, 7 Essays over de plaats van kritiek en sociaal werk, Denoix Kerger & Pascal Tuteleers (red.), Academia Press.*
- Roose, R. (2005), *Participatieve hulpverlening: bron of fata morgana?, UGent, Vakgroep Sociale Agogiek.*
- Ter Horst, W. (1994), *Herstel van het gewone leven, Bohn Stafleu Van Loghum. Orthovisies 5, Houten/Diegem.*
- Van Der Lans, J. (2008), *Ontregelen, De herovering van de werkvloer, Augustus, Amsterdam.*
- Vettenburg, N. en Walgrave, L. (2009), *Maatschappelijke kwetsbaarheid op school, Welwijs, 20, 3, 3-8.*
- Verhaeghe, P. (2009), *Het einde van de psychotherapie, Tijdschrift voor Psychotherapie, 36, januari 2010, 41-50.*
- Verhellen, E. (1994), *Jeugdbeschermingsrecht, Gent, Mys en Breesch.*